

Урок-агляд жыцця і творчасці Якуба Коласа

В. П. Баравая,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
вышэйшай катэгорыі
СШ № 16 г. Полацка

У лістападзе наша грамадскасць будзе адзначаць 140-годдзе з дня нараджэння беларускага паэта Якуба Коласа. Надзвычай багатая падзеямі жыццёвая і творчая біяграфія народнага пісьменніка, песняра, юбіляра. Яго творы – эталон жыцця, любові да Радзімы, нашай мовы, прыроды, кахання і сяброўства.

Спяшайцеся з паэтам стрэца,
Пра яго паслухаць...
Максім Танк

Мэты:

- ✓ пазнаёміць вучняў з жыццём і творчасцю пісьменніка, дапоўніўшы аб’ём ведаў, вызначаны праграмай, цікавым змястоўным матэрыялам, які пашырыць уяўленне вучняў пра творчую асобу;
- ✓ развіваць уменне працаваць з рознымі крыніцамі інфармацыі;
- ✓ даць магчымасць набыць даследчы вопыт;
- ✓ выхоўваць любоў і павагу да літаратурнай спадчыны.

Міжпрадметныя сувязі: музыка, мастацтва.

Форма працы: індывідуальная, парная і калектыўная.

Абсталяванне: партрэт, выстава кніг паэта ў выглядзе каласкоў; рэпрадукцыі карцін: У. Стальмашонак “Партрэт Якуба Коласа”, А. Волкаў “Настаўніцкі з’езд 1906 года”, М. Савіцкі “Сейбіты”; успаміны пісьменнікаў пра Коласа; матэрыялы комплексу “Шлях Коласа – драўляныя скульптуры” па матывах твораў пісьменніка.

Апераджальнае заданне: самастойна прачытаць біяграфію Якуба Коласа.

Ход урока

I. Арганізацыйны момант.

II. Мэтавызначэнне.

Праца з біяграфіяй пісьменніка.

Настаўніца. Давайце пройдземся коласаўскімі сцяжынкамі, перагорнем старонкі яго біяграфіі, яшчэ раз узгадаем яго творы і далучымся ўсе разам да светлай памяці Песняра.

1. Ці сустракаліся вы раней з творчасцю Якуба Коласа? (Вучні называюць творы і герояў.)

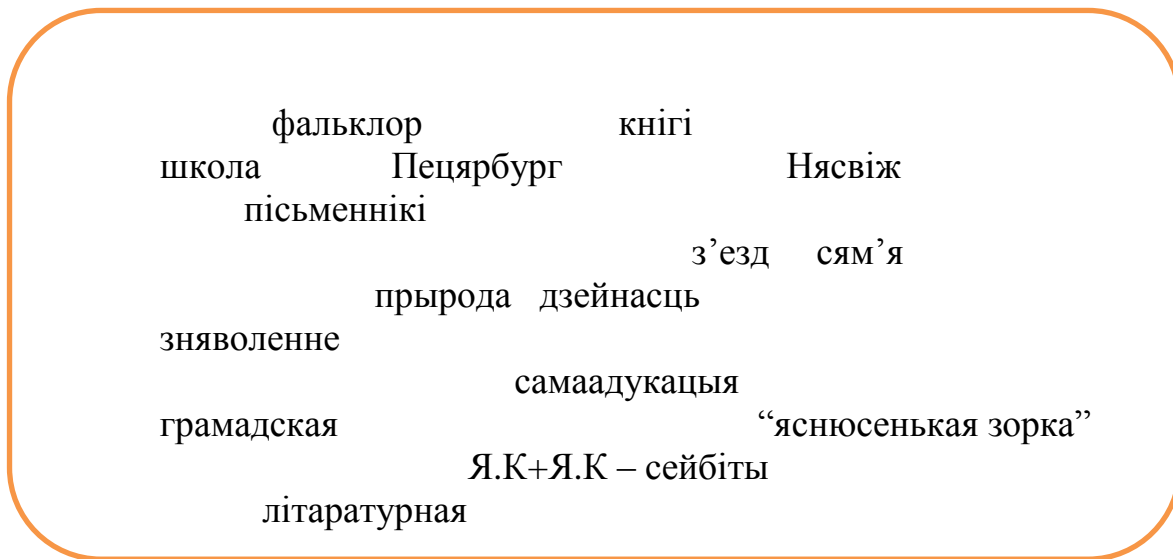
2. Хто ён, Якуб Колас, для вас, людзей 21 стагоддзя? Чаму да яго ў гэтым годзе такая вялікая ўвага? (Адказы вучняў.)

Па-першае, 3 лістапада 2022 года споўніцца 140 гадоў з дня нараджэння.

Па-другое, 2022 год аб'яўлены годам гістарычнай памяці, а Якуб Колас – гэта пазычаны летапіс дзвюх эпох, размежаваных Кастрычніцкай рэвалюцыяй.

3. Прайшоўшы ў жыцці такі цяжкі шлях, кім ён стаў? (Адказы вучняў: народным пісьменнікам Беларусі; узнагароджаны пяцю ордэнамі Леніна, ордэнам Чырвонага сцяга, ордэнам Працоўнага Чырвонага сцяга, пяцю медалямі. Удзельнічаў у рабоце Беларускай акадэміі навук, быў яе віцэ-прэзідэнтам; выкладаў беларускую мову ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце. Педагог, вучоны, драматург, лірык, празаік, публіцыст, мовазнаўца, літаратуразнаўца.)

4. Гледзячы на воблакі-тэгі, расшыфруйце і скажыце, якія фактары садзейнічалі развіццю яго светапогляду і творчай індывідуальнасці?

5. Ці ведаеце вы, чаму крытыкі лічаць 1906 г. знакавым у станаўленні Якуба Коласа?

а) У 1906г. у першым нумары газеты “Наша доля” надрукаваны першы верш “Наш родны край” пад псеўданімам Якуб Колас. Гэты год – пачатак літаратурнай дзейнасці.

б) расказ вучаніцы пра літаратурную дзейнасць (на экране творы Коласа 20-х гадоў, творы, напісаныя на беларускай мове; паэмы “Сымон-музыка”, “Новая зямля”, трылогія “На ростанях”).

в) расказ настаўніцы пра сустрэчу ў музеі з сынам Даніілам і братам Іосіфам. (1976 г., аўтографы сына і брата на вокладцы паэмы “Новая зямля”).

Вывад: настойлівая праца, кнігі, вучоба, самаадукацыя, літаратурныя настаўнікі: Пушкін, Талстой, Міцкевіч, Горкі, Крылоў, сустрэчы з людзьмі, вусная народная творчасць, рэвалюцыйная дзейнасць, турэмнае зняволенне – усё гэта садзейнічала развіццю светапогляду і яго творчасці.

6. У адным сваім вершы Колас пісаў: “Пагасла ты, яснысенькая зорка”. Пра якую зорку ён так пісаў? Якую ролю гэта зорка адыграла ў станаўленні Коласа? (Расказ вучаніцы, апераджальнае заданне.)

7. У воблаку я заўважыла цікавы надпіс “Я.К.+Я.К.=сейбіты”. Раскрыйце тайну: хто гэта? Якімі паўстаюць на палатне М. Савіцкага класікі? Паспрабуйце паказаць агульнае ў жыццёвай і творчай біяграфіі гэтых класікаў. (Адказ вучаніцы, апераджальнае заданне.)

У творчым лёсе Коласа і Купалы было шмат агульнага: яны нарадзіліся ў адным годзе, адначасова выступілі ў літаратуры, добра ведалі адзін аднаго – сябравалі. У 1912 г. сустрэліся ў Смольні і ішлі на працягу 30 гадоў поплич па дарозе жыцця. Разам адпачывалі, гулялі ў шахматы, радаваліся, хваляваліся. Скарыстоўвалі любую магчымасць, каб падзяліцца ўражаннямі ад прачытанага, дапамагчы добрай парадай. Яны нават адзін аднаму пісалі вершы.

“Сейбіты” – бо сеялі сваімі творамі дабро, любоў да народа, указвалі, як трэба змагацца за свае правы, каб “людзьмі звацца”.

7. Якуб Колас і вайна. Расказ настаўніцы.

8. Якую адзнаку яго творчасці даюць вучні, сябры, пісьменнікі? Успаміны вучняў Коласа. (Апераджальнае заданне.)

9. За сваё жыццё Якуб Колас прайшоў шмат дарог. Звярніце ўвагу на партрэт Якуба Коласа, выкананы У. Стальмашонкам. Якім паўстае ён на карціне? Якую функцыю выконвае дарога? Якія колеры пераважаюць на палатне? Чаму Колас абраў для сваёй творчасці такі псеўданім? (Адказ вучаніцы, апераджальнае заданне.)

10. 13 жніўня 1956 г. Якуба Коласа не стала. Як ушанавана памяць у Беларусі пра Якуба Коласа? (Адказы вучняў.)

Верш “Ля помніка Якуба Коласа” чытае вучаніца.

III. Рэфлексія.

Настаўніца.

Ты не паспеў аб нашым слаўным часе

Ўсяго сказаць, усіх паэм злажыць

Пайшоў паэт, а песня засталася

Памёр паэт, а песня будзе жыць!

С. Грахоўскі

Гучыць песня “Мой родны кут” у выкананні ансамбля “Песняры”.

Настаўніца. У тэлеграме да мяне напішыце тэзісна, як прайшоў урок, што вам спадабалася. Якія ўрокі з яго жыцця і творчасці вы возьмеце для сябе? (Адказы вучняў.)

ЛІТАРАТУРА

1. Мацюх, М.Д., Мушынскі М.І. Колас Якуб // Беларускія пісьменнікі: Біябібліяграфічны слоўнік: У 6 т. Т. 3. Мінск, 1994.

2. Тычына, М.А. Якуб Колас // Гісторыя беларускай літаратуры ХХ стагоддзя: У 4 т. Т. 1. Мінск., 1999.